

Z a ł ą c z n i k
do Uchwały Nr XIV/145/19
Rady Miejskiej w Pisz
z dnia 19 grudnia 2019 r.

PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
GMINY PISZ
NA ROK 2020

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	1
II.	Diagnoza problemu	5
III.	Cele Programu	8
IV.	Grupy docelowe	10
V.	Zadania Programu	11
VI.	Realizacja Programu	18
VII.	Ewaluacja Programu	19
VIII.	Zadania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	19
IX.	Finansowanie Programu, zasady wynagradzania członków Komisji	21

I . W P R O W A D Z E N I E

Uzależnienie od alkoholu jest zaburzeniem psychicznym i zaburzeniem zachowania, które w Polsce diagnozuje się na podstawie Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów zdrowotnych - Rewizja X (ICDX). W procesie diagnozowania uczestniczą lekarze psychiatrzy, specjaliści terapii uzależnień i psychologowie z doświadczeniem klinicznym. Do ostatecznego rozpoznania uzależnienia od alkoholu uprawniony jest lekarz.

Zgodnie z Raportem Światowej organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji i jest odpowiedzialny za ponad 60 różnych chorób i urazów. Problemy związane z alkoholem generują również wysokie koszty społeczne (w tym: naruszanie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie) i ekonomiczne - szacowane są, przez Światową Organizację Zdrowia, na poziomie 1,3% PKB. W przypadku Polski stanowi to ok. 17,5 mld złotych.

Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej od alkoholu jest psychoterapia indywidualna i grupowa. Leczenie medyczne skierowane jest na wspomaganie psychoterapii, usuwanie powikłań spowodowanych szkodliwym używaniem alkoholu, farmakologiczne wsparcie oddziaływań psychoterapeutycznych, a także leczenie współwystępujących zaburzeń.

W Polsce ok. 600 tysięcy osób dorosłych jest uzależnionych od alkoholu, 80% z nich to mężczyźni. Osoba uzależniona używa alkoholu w celu łagodzenia przykrych stanów emocjonalnych, przy czym zmiana nastroju następuje w takim przypadku bardzo szybko. W miarę rozwoju uzależnienia już sam stan trzeźwości staje się coraz bardziej trudny i bolesny, co w konsekwencji doprowadza do dominującej potrzeby kolejnego „znieczulenia”. W miarę upływu czasu osoba pijąca nie jest w stanie na trzeźwo mierzyć się z trudnościami codziennego życia (w rodzinie, w pracy, w relacjach z innymi ludźmi). Picie powoduje dodatkowe trudne konsekwencje i rodzi kolejne problemy. Osoba uzależniona ich nie rozwiązuje, tylko „usuwa” ze swojej świadomości przy pomocy alkoholu. W rodzinach z problemem alkoholowym, w których co najmniej jedna osoba pije

w sposób szkodliwy (dla niej i dla członków tej rodziny) żyje 3 – 4 mln osób, w tym: 1,5 – 2 mln dzieci, 2,5 mln osób nadużywających alkoholu oraz 700 – 900 tys. osób uzależnionych.

Uzależnienie ma niezwykle destrukcyjny wpływ nie tylko na osobę pijącą, ale także na pozostałych członków rodziny. U partnerów osób uzależnionych bardzo często rozwija się proces współuzależnienia, czyli zaburzone przystosowanie do trudnej sytuacji pozostawania w długim, bliskim i szkodliwym związku emocjonalnym z osobą uzależnioną. Współuzależnienie w istotny sposób pogarsza zdrowie psychiczne i sposób funkcjonowania wszystkich członków rodziny i utrudnia podjęcie działań ochronnych. Osoba współuzależniona nie dostrzega i nie zaspokaja własnych potrzeb, nie ufa swoim odczuciom, tłumi emocje, późno albo w ogóle nie prosi o pomoc. W jej codziennym funkcjonowaniu przeważa lęk, bezradność, utrata energii i motywacji. Nadmiernie koncentruje się na uzależnionym członku rodziny i na jego stanach emocjonalnych i w związku z tym przestaje dbać o swoje potrzeby, przestaje też być wsparciem dla dzieci, które doświadczają chronicznego stresu i wielu traum, z którymi nie są w stanie sobie poradzić.

Najboleśniejszy i najtrudniejszy jest fakt, że w takich rodzinach zamiast poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji panuje chaos i emocjonalna huśtawka. To z kolei w istotny sposób zakłóca optymalny rozwój dzieci, istotnie wpływa na ich sytuację w szkole, prowadzi też do zaburzeń zachowania.

Z problemem uzależnienia od alkoholu wiąże się również problem przemocy, albowiem pod wpływem alkoholu zwiększa się skłonność do zachowań agresywnych, osłabiona jest kontrola impulsów. Badania prowadzone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazują, że aż 76% kobiet doświadczających przemocy w rodzinie wskazuje, że ich partnerzy - sprawcy przemocy nadużywają alkoholu¹. Powyższe potwierdzają dane policji, z których wynika że podczas interwencji domowych, podejmowanych w związku z przemocą, blisko 70% sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu.

---

¹<http://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce/>

Kolejne, istotne zagadnienie z mapy problemów alkoholowych to picie alkoholu przez młodzież. Badania pokazują², że spożycie alkoholu wśród młodzieży jest zdecydowanie wyższe niż używanie jakichkolwiek innych substancji psychoaktywnych, w tym papierosów.

Picie alkoholu przez nastolatki traktowane jest przez nie jako atrybut dorosłości, budowania samodzielności i niezależności. W okresie adolescencji dzieci doświadczają dużych zmian w sferze fizycznej i emocjonalnej, a sięgnięcie po alkohol staje się często sposobem radzenia sobie z trudnymi wyzwaniami tego trudnego okresu. Nastolatek nie uczy się więc dojrzałych sposobów radzenia sobie ze stresem, satysfakcjonującego bycia z rówieśnikami, rozwiązywania problemów. Pod wpływem alkoholu dochodzi też do podejmowania różnego rodzaju zachowań ryzykownych, np.: przedwczesnych kontaktów seksualnych, jazdy samochodem, wdawania się w bójki, awantury. Ponadto, jak dowodzą badania, wiek rozpoczęcia intensywnego picia jest istotnym czynnikiem ryzyka dla rozwoju uzależnienia w dorosłości.

1. Podstawy prawne

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Pisz, zwany dalej Programem, jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych Gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uzależnień behawioralnych, przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób uzależnionych.

Ustawa o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1916 ze zm.) określa zadania z zakresu zdrowia publicznego oraz zasady ich finansowania, wskazuje również jednostki samorządu terytorialnego jako realizatorów tych zadań. Wprowadziła równocześnie zmiany w Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 487, z 2017r. poz. 2245 i 2439) określając,

---

² Ogólnopolskie badania ankietowe realizowane w 2015 roku w ramach programu badawczego *European School Survey Project on Alcohol and Drugs – ESPAD*. Osoby badane: uczniowie III klas gimnazjalnych i II klas szkół ponadgimnazjalnych, czyli 15 – 16-latkowie oraz 17 – 18-latkowie. Próba ogólnopolska: 3526 uczniów III klas gimnazjum i 2770 uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych.

iz realizacja działań ujętych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącym część strategii rozwiązywania problemów społecznych, powinna uwzględniać zadania przyjęte przez Radę Ministrów w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016 – 2020.

Wprowadzone w marcu 2018 roku zmiany w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 310) dały samorządom nowe kompetencje. W oparciu o nowe zapisy przedstawiciele władz lokalnych mogą m.in. decydować o ograniczaniu sprzedaży alkoholu w godz. od 22:00 do 06:00 rano. Ograniczenia te wpisują się w realizację rekomendowanych, przez Światową Organizację Zdrowia, konkretnych działań mających wpływ na ograniczanie problemów powodowanych przez picie alkoholu. To jeden z trzech najważniejszych postulatów (dwa pozostałe to podniesienie cen akcyzy alkoholu i wprowadzenie zakazów i ograniczeń w sprawie reklamy alkoholu). Warto tu nadmienić, że przedstawiciele wielu samorządów zdecydowali się na przyjęcie tego rozwiązania, wprowadzając ograniczenia w nocnej sprzedaży alkoholu. Rok obowiązywania tych nowych rozwiązań nie pozwala jeszcze na pełną diagnozę, jednak opinie docierające do PARPA wskazują na pozytywne skutki wprowadzonych zmian, szczególnie w obszarze porządku publicznego.

Prezentowany Program nawiązuje do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pisz na lata 2014 – 2020, w szczególności priorytetów II oraz III i zawartych w nich celach szczegółowych tj.: *„Minimalizowanie skutków przemocy, uzależnień i innych dysfunkcji rodziny”* oraz *„Pomoc dzieciom i młodzieży dotkniętej lub zagrożonej problemami”*.

Przy opracowywaniu Programu uwzględniono również wskazania zawarte w rekomendacjach Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku.

I I . D I A G N O Z A P R O B L E M U

W drugiej połowie 2017 roku, na zlecenie Ośrodka Profilaktyki i Terapii w Pisz, przeprowadzono (przez oficynę Profilaktyczną w Krakowie) „*Diagnozę profilaktyczną - Uzależnienia i przemoc na terenie gminy Pisz*”.

C e l e m b a d a n i a, było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących gminę Pisz w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców gminy oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- problemów uzależnień i przemocy wśród różnych grup społecznych;
- przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe oraz skutków występujących problemów;
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień i przemocy;
- scharakteryzowania grup dotkniętych problemem uzależnień;
- wskazania możliwości rozwiązań dostrzeżonych problemów;

Zakres prac badawczych odnosił się więc do zdiagnozowania problemu alkoholowego, narkotykowego oraz nikotynowego, a także zjawiska przemocy na terenie szkoły oraz domu.

Przeprowadzona diagnoza umożliwiła poznanie opinii i postaw dorosłych mieszkańców gminy odnośnie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz zachowań przemocowych, a także poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych dotyczących sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

Wyniki badań pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Niepokojącym zjawiskiem, wśród mieszkańców naszej gminy, jest przekraczanie spożycia dziennej standardowej porcji alkoholu - ponad 23% mieszkańców deklaruje, że wypija więcej niż porcja standardowa na dzień , co może wskazywać na problem nadużywania alkoholu. Kolejne niepokojące

zjawisko dotyczy kobiet w ciąży - 13% mieszkańców twierdzi, że było świadkami spożywania przez nie alkoholu.

2. Podejście mieszkańców gminy do spożywania alkoholu jest bardzo zróżnicowane. Cechuje je jednak liberalizm, a więc przyzwolenie na jego spożywanie (42% badanych uznaje, że „wszystko jest dla ludzi”, 34% stwierdza, iż „powinno zachować się umiar”, a 17% jest całkowicie przeciwna spożywaniu alkoholu).
3. Za zjawisko dość powszechne respondenci uznali prowadzenie pojazdów przez osoby nietrzeźwe.
4. Zdecydowanie przeciwne podejście, niż do alkoholu, badani przejawiają do narkotyków - aż 90% mieszkańców jest przeciwnych ich stosowaniu, co świadczy o dużym uwrażliwieniu społeczności lokalnej na problem narkotykowy.
5. Konieczne jest przyjrzenie się problematyce dopalaczy w gminie – zdecydowana większość badanych twierdzi, że dostęp do dopalaczy jest łatwy.
6. Konieczne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy - wśród ankietowanych aż 6% przyznało, że doświadczyło przemocy w domu.

Powyższe wnioski pozwoliły na sformułowanie rekomendacji do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców naszej gminy oraz instytucji, odpowiedzialnych za profilaktykę. Rekomendacje te ujęto w Rozdziale III - Cele Programu.

W bieżącym roku przeprowadzone zostały kolejne badania - „*Diagnoza problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych w szkołach podstawowych gminy Pisz*”.

C e l e m   b a d a ń było poznanie:

- skali zagrożeń występujących w środowisku szkolnym i grupach rówieśniczych;
- problemów, potrzeb i oczekiwań środowisk szkolnych w odniesieniu do problemu uzależnień i zagrożeń uzależnieniem.

Badania odbyły się w 7 szkołach podstawowych (3 placówki w mieście i szkoły w Trzonkach, Hejdyku, Kotle Dużym i Liskach). Grupę docelową diagnozy stanowiła kadra oraz uczniowie klas IV – VII tych szkół. Przeprowadzono 3000 badań ankietowych, indywidualne wywiady prowadzone w formie dyskusji oraz pytań punktowych. Ankiety zawierały 13 pytań dotyczących wiedzy młodzieży na temat alkoholu, narkotyków, dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych, a także pytania dotyczące subiektywnego poczucia bezpieczeństwa młodych ludzi.

Analiza uzyskanego materiału pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Większość uczniów ocenia jako poprawne swoje relacje rodzinne wskazując jednocześnie uwagę na fakt, że rodzice nie wiedzą z kim i gdzie spotykają się młodzi ludzie, nie kontrolują również aktywności wirtualnej swych pociech. Zdanie to podzielają również nauczyciele i pedagodzy szkolni – większość rodziców nie kontroluje działań swoich dzieci w świecie wirtualnym.
2. Największe zagrożenie uczniowie upatrują w alkoholu – wskazują na jego ogólną dostępność i łatwość nabycia. Jednocześnie prezentują wysoki poziom świadomości zagrożeń (indywidualnych i społecznych) wynikających ze spożywania alkoholu. Deklarują przy tym abstynencję, doceniają podejmowane działania profilaktyczne, wiedzą gdzie szukać pomocy, gdy w ich otoczeniu pojawiają się problemy związane z alkoholem.
3. Niepokojące natomiast jest dość silne przekonanie, że alkohol przyjmowany w niewielkich ilościach (zdaniem ankietowanych to 1-2 piwa, 100g wódki) jest niegroźny, ułatwia życie i nawiązywanie relacji międzyludzkich.
4. Wciąż występują sytuacje tzw. społecznego przyzwolenia na podejmowanie niebezpiecznych zachowań pod wpływem alkoholu. Młodzi ludzie bardzo surowo oceniają dorosłych za ich brak zdecydowanej reakcji na sytuacje podejmowania, przez osoby nietrzeźwe, zachowań niezgodnych z prawem, zagrażających zdrowiu, a nawet życiu. Przywołują tu konkretne,

obserwowane przez siebie zdarzenia, np. przyzwolenie na prowadzenie samochodu przez osobę będącą pod wpływem alkoholu.

5. Narkotyki i dopalacze traktowane są przez młodzież równorzędnie – wiedzą, że dostęp do tych używek jest utrudniony, ale wiedzą też, gdzie można je zdobyć. Nie wykazują jednak zainteresowania tymi środkami i mają pełną świadomość konsekwencji (zwłaszcza zdrowotnych) ich przyjmowania.
6. Bardzo niepokojące jest natomiast coraz bardziej realne zagrożenie uzależnieniem od mediów (kont) społecznościowych. Na fakt ten zwracają uwagę sami uczniowie, potwierdzają to również nauczyciele i pedagodzy szkolni. Coraz częściej dochodzi do sytuacji, że ważniejsza od tworzenia i utrzymywania realnych więzi z rówieśnikami i rodziną jest aktywność młodych ludzi w świecie wirtualnym. Jednocześnie sami uczniowie obserwują, że występujące akty agresji, czy przemocy są często wynikiem ich wcześniejszej aktywności w mediach społecznościowych. Młodzi ludzie bardzo emocjonalnie przeżywają różnego rodzaju zawirowania występujące na ich kontach społecznościowych i bardzo intensywnie reagują na jakiegokolwiek negatywne opinie, czy komentarze, z którymi się tam spotykają.

III. CELE PROGRAMU

Celem strategicznym Programu pozostaje kierunek wyznaczony w ubiegłym roku, tj.: ograniczanie społecznych i zdrowotnych skutków związanych z nadużywaniem napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych oraz problemów społecznych bezpośrednio z nimi związanych. Cel ten będzie realizowany w obszarach profilaktyki uniwersalnej, selektywnej, wskazującej oraz promocji zdrowego stylu życia i edukacji zdrowotnej.

Niezbędne jest więc stałe podnoszenie wiedzy i świadomości mieszkańców gminy, a więc prowadzenie systematycznych i skoordynowanych działań profilaktycznych, a także działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Na konieczność prowadzenia oddziaływań tego typu wskazują jednoznacznie rekomendacje sformułowane po

przeprowadzeniu „*Diagnozy profilaktycznej....*” oraz analiza wyników badań przeprowadzonych w bieżącym roku.

Dotyczą one w szczególności:

- prowadzenia długotrwałych i różnorodnych działań edukacyjnych, które mają na celu zwiększenie wiedzy na temat alkoholu i negatywnych, dla zdrowia i relacji społecznych, skutków związanych z jego piciem;
- wsparcia kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy rodzinom borykającym się z problemem przemocy, uzależnieniami;
- wspierania instytucji i organizacji działających w obszarze uzależnień, angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalność edukacyjną na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom;
- objęcia specjalistycznym wsparciem osób/rodzin dotkniętych problemem alkoholowym;
- prowadzenia zajęć profilaktycznych na poziomie selektywnym wśród dzieci i młodzieży w celu zmniejszenia występowania wśród nich zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych; autorzy przeprowadzonej „*Diagnozy profilaktycznej....*” proponują w tym miejscu przeprowadzenie programu profilaktycznego pt. „*Szkolna interwencja profilaktyczna*” (programu rekomendowanego przez PARPA).

Cele szczegółowe Programu dotyczą:

1. Zwiększania świadomości społecznej poprzez edukację publiczną związaną z problematyką używania substancji psychoaktywnych oraz promowania zdrowego stylu życia.
2. Zwiększania skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem wzmacniania czynników chroniących i eliminowania czynników ryzyka.

3. Ograniczania dostępności i spożycia alkoholu i innych substancji psychoaktywnych poprzez edukację sprzedawców napojów alkoholowych i kontrole punktów sprzedaży, realizację programów profilaktyki uniwersalnej kierowanych do dzieci i młodzieży oraz programów profilaktycznych mających na celu podniesienie wieku inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży, pracę z rodzicami i wychowawcami w kierunku podjęcia przez nich efektywnych postaw profilaktycznych.
4. Zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej dla osób mających problemy związane z używaniem alkoholu, zwłaszcza w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie.
5. Udzielania pomocy merytorycznej oraz organizacyjnej podmiotom realizującym zadania Programu.

IV. GRUPY DOCELOWE

Oferta Programu skierowana jest do wszystkich mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wybranych grup - osób uzależnionych, bądź zagrożonych uzależnieniami, ich rodzin, osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz dzieci i młodzieży.

Adresaci Programu są zróżnicowani ze względu na rodzaje profilaktyki, jakie są stosowane do konkretnej grupy odbiorców. Cele programu będą więc realizowane w następujących obszarach:

- profilaktyki uniwersalnej, adresowanej do wszystkich mieszkańców gminy (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki selektywnej, adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki wskazującej, adresowanej do osób lub grup, które przejawiają wczesne symptomy problemów związanych z używaniem substancji

psychoaktywnych, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia, redukcja szkód;

- terapii obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem;
- rehabilitacji obejmującej osoby uzależnione - realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne;
- wspierania działalności środowisk abstynenckich.

V. ZADANIA PROGRAMU

Zadanie 1.

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.

1. Kontynuacja działań związanych z prowadzeniem Ośrodka Profilaktyki i Terapii w Pisz, realizującego zadania Programu Gminy Pisz.
1. Organizacja prac Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Dalsze wspieranie poprzez udzielenie pracownikom Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pisz poprzez udzielenie jej pracownikom pomieszczeń i wyposażenia niezbędnych do prowadzenia: indywidualnych porad i konsultacji oraz terapii osób uzależnionych i współuzależnionych, a także realizacji programów terapeutycznych kierowanych do ich rodzin (terapia pogłębiona dla osób uzależnionych z okresem trzeźwienia min. 24 miesiące, terapia dorosłych dzieci alkoholików DDA, program rozwoju osobistego dla osób po ukończeniu terapii uzależnienia i współuzależnienia, terapia osób dorosłych doświadczających przemocy w okresie dzieciństwa).
3. Wspieranie kadry Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pisz w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności poprzez dofinansowywanie specjalistycznych szkoleń,

niezbędnych superwizji, zakup i dystrybucję materiałów informacyjno – edukacyjnych (typu: broszury, ulotki itp.),

4. Kontynuacja działań ukierunkowanych na:

- utrzymywanie współpracy ze środowiskami abstynenckimi,
- systematyczny monitoring problemów uzależnień na terenie gminy,
- popularyzację nowoczesnej wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień,
- popularyzację i zwiększanie wiedzy na temat alkoholu i negatywnych, dla zdrowia i relacji społecznych, skutków związanych z jego spożywaniem.

5. Gromadzenie i upowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji lokalnych służb i instytucji zajmujących się problematyką uzależnień.

Zadanie 2.

Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy przemocy domowej.

1. Finansowanie i prowadzenie bieżącej działalności Świetlicy Wychowawczo - Terapeutycznej „Smurfy” dotyczącej w szczególności:

- a) organizowania specjalistycznej przemocy i wsparcia dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, dzieciom krzywdzonym w rodzinie;
- b) opracowywania indywidualnych diagnoz dzieci oraz ich sytuacji rodzinnej i szkolnej oraz, wynikających z nich, indywidualnych i grupowych programów terapeutycznych;
- c) utrzymywania współpracy z rodziną dziecka w celu dokonywania bieżącej diagnozy i monitorowania jego sytuacji, a także omawiania postępów dziecka w procesie terapii i udzielania pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu sytuacji trudnych;
- d) opracowywania i realizacji indywidualnych planów pomocy rodzinie, w tym motywowanie osoby uzależnionej bądź współuzależnionej do podjęcia terapii;

- e) organizacji zajęć grupowych/warsztatów/treningów dla rodziców w zakresie kształcenia i doskonalenia ich umiejętności wychowawczych;
2. Organizacja dożywiania dzieci uczestniczących w zajęciach wychowawczo – terapeutycznych i opiekuńczych.
  3. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie (działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „*Niebieska Linia*”) ukierunkowanego na:
    - a) diagnozowanie sytuacji, rozpoznanie najpilniejszych potrzeb (zdrowotnych, psychologicznych, bytowych, prawnych) oraz celów osób zgłaszających fakt przemocy - wysłuchanie, pomoc w uporządkowaniu informacji;
    - b) rozpoznanie „zaplecza” osoby doznającej przemocy (rodzina, znajomi, sytuacja materialna, mieszkaniowa), udzielanie informacji dotyczących możliwości rozwiązania zgłaszanego problemu;
    - c) udzielanie pomocy, w tym prawnej oraz wsparcia emocjonalnego w podejmowanych próbach rozwiązywania problemu, pomoc w odbudowywaniu poczucia własnej wartości, kompetencji i sprawstwa, wspieranie w podejmowanych działaniach;
    - d) udzielanie informacji o możliwościach powstrzymywania przemocy i uzyskiwania wsparcia ze strony instytucji i podmiotów świadczących specjalistyczną pomoc osobom krzywdzonym w rodzinie;
    - e) edukację (prawo do wzywania pomocy, obrony, domagania się ukarania sprawcy i związane z tym uregulowania prawne, znajomość zagadnień związanych z cyklami przemocy, poziomami wiktymizacji, strategiami radzenia sobie z przemocą domową);
  4. Podejmowanie współpracy z instytucjami, które mogą pomóc krzywdzonej rodzinie w rozwiązaniu jej problemów (szkoły, asystenci rodzinni, kuratorzy sądowi, dzielnicowi) - wymiana informacji, planowanie i podejmowanie wspólnych działań, interwencji.

5. Systematyczny udział w bieżących pracach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Piszcu oraz podejmowanych przez Zespół kompleksowych działaniach na rzecz rodziny dotkniętej przemocą.
6. Udzielanie pomocy pośredniej w rozwiązywaniu problemów rodziny poprzez m.in.: motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, motywowanie członków rodzin do podjęcia terapii dla osób współuzależnionych, a także finansowanie badań wykonanych przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
7. Prowadzenie edukacji publicznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości jej przeciwdziałania, w tym:
  - a) włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy;
  - b) prowadzenie lokalnych działań informacyjno - edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci (czym jest przemoc, jakie są jej mechanizmy, jakie niesie konsekwencje);
  - c) przygotowywanie i upowszechnianie informacji na temat lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (ulotki, mini-broszury, strony internetowe, ogłoszenia w lokalnych mediach).
8. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń, specjalistycznych konsultacji, superwizji (w miarę posiadanych środków).

Zadanie 3.

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w szczególności w środowisku dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1. Realizowanie bądź pomoc w realizacji, finansowanie bądź dofinansowywanie prowadzenia programów o potwierdzonej skuteczności (ujętych w systemie programów rekomendowanych przez PARPA, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji) z zakresu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia na wszystkich trzech poziomach (profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej) w tym:
  - a) programów informacyjno-edukacyjnych, programów środowiskowych i rówieśniczych, socjoterapeutycznych i innych zawierających elementy terapii;
  - b) programów adresowanych do tzw. „grup ryzyka” (programy o charakterze interwencyjnym na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin z problemem alkoholowym) oraz programów edukacyjnych dla rodziców i wychowawców;
  - c) programów alternatywnych z uwzględnieniem pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz programów realizowanych w czasie wolnym od nauki, w tym podczas ferii i wakacji;
2. Finansowanie wypoczynku letniego i zimowego dzieci z rodzin z problemem alkoholowym stanowiącego kontynuację bieżącej pracy terapeutycznej świetlicy „Smurfy”.
3. Prowadzenie, szczególnie w środowisku dzieci i młodzieży, działań o charakterze edukacyjno – informacyjnym, w tym zajęć warsztatowych ukierunkowanych na kształcenie podstawowych umiejętności społecznych.
4. Promowanie w środowisku abstynencji, trzeźwości i zdrowego, bezpiecznego stylu życia poprzez:

- a) udział w lokalnych i włączanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne, których tematyka dotyczy sposobów zapobiegania uzależnieniom, zjawiskom przemocy;
  - b) zakup i kolportaż materiałów informacyjno - edukacyjnych typu: broszury, plakaty, ulotki z profilaktycznymi treściami związanymi z problematyką alkoholową i kierowanymi do określonych grup adresatów - młodzieży, sprzedawców, pacjentów placówki leczenia odwykowego, klientów punktów konsultacyjnych, rodzin z problemem alkoholowym;
- 5.** Wspieranie edukacji i rozwoju kompetencji osób pracujących zawodowo w systemie rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez:
- a) organizowanie szkoleń z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej;
  - b) zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, broszur, ulotek.
- 6.** Szkolenie kadr, w tym organizacja i finansowanie/współfinansowanie superwizji bądź konsultacji specjalistycznych dla realizatorów działań z zakresu profilaktyki i problematyki uzależnień.
- 7.** Utrzymywanie współpracy z lokalnymi mediami w ramach przedsięwzięć związanych z realizacją Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie 4

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

1. Udzielanie pomocy merytorycznej (zaopatrywanie w materiały informacyjne i edukacyjne) i organizacyjnej instytucjom oraz organizacjom pozarządowym podejmującym działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.
2. Udzielanie wsparcia organizacyjnego i merytorycznego instytucjom i organizacjom pozarządowym podejmującym działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, w tym:
  - a) realizującym programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży i ich rodzin,
  - b) realizującym programy terapeutyczne dla osób uzależnionych i ich rodzin;
3. Współpraca ze stowarzyszeniami abstynenckimi oraz ruchami samopomocowymi, wspieranie podejmowanych przez nie inicjatyw.
4. Systematyczna współpraca i wymiana doświadczeń z Pełnomocnikiem Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zadanie 5.

Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. Podejmowanie działań edukacyjno-interwencyjnych, skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu przestrzeganie przepisów prawa dotyczących m.in. sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, w tym:
  - a) zaopatrywanie w ulotki, broszury i inne materiały edukacyjne;
  - b) kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

2. Występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w przypadku naruszenia przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi - zgodnie z treścią Porozumienia (zawartego w dniu 16.03.2005 roku) zadanie to będzie realizowane przez Komendę Powiatową Policji.

Zadanie 6.

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

1. Kontynuowanie współpracy z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i wspieranie jego działań związanych z prowadzeniem Klubu Integracji Społecznej - udzielanie wsparcia szczególnie w zakresie edukacji, kolportażu materiałów (ulotek, broszur) o tematyce profilaktycznej, uzależnieniach, przeciwdziałaniu przemocy.

VI. REALIZACJA PROGRAMU

Za realizację zadań określonych w Programie odpowiada Ośrodek Profilaktyki i Terapii w Pisku. Konieczna i niezbędna jest przy tym koordynacja wszystkich zaplanowanych działań i związana z tym stała i systematyczna współpraca z tymi wszystkimi podmiotami, które podejmują działania z zakresu szeroko pojętej profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy dziecku i rodzinie, przeciwdziałaniu przemocy. Należą do nich w szczególności:

- a) placówki oświatowe i oświatowo – wychowawcze oraz kulturalne;
- b) Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- c) organizacje i stowarzyszenia pozarządowe;
- d) lokalne media;
- e) zewnętrzni realizatorzy programów profilaktycznych, placówki doskonalenia.

VII. EWALUACJA PROGRAMU

Systematyczne monitorowanie skali zjawisk związanych z problematyką uzależnień jest podstawą do określania adresatów i rodzaju poszczególnych oddziaływań terapeutycznych, umożliwia też adekwatne planowanie kolejnych zadań profilaktycznych, bądź weryfikację działań już prowadzonych.

Wzorem lat ubiegłych proces monitorowania będzie opierał się w szczególności na:

- a) ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych (ilościowe i/bądź jakościowe określenie efektywności prowadzonych oddziaływań, skuteczność podjętych działań);
- b) analizie sprawozdań przedkładanych przez podmioty realizujące poszczególne działania;
- c) analizie danych statystycznych pozyskanych z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Poradni Terapii Uzależnień, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendy Powiatowej Policji);
- d) opracowaniu sprawozdania z realizacji Programu.

VIII. ZADANIA KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE PISZ

- 1. Opracowanie i opiniowanie rocznych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 2. Inicjowanie działań związanych z realizacją Programu.
- 3. Współpraca z podmiotami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 4. Prowadzenie działalności informacyjnej służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- 5. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie, w stosunku do osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym:
  - a) wskazywanie możliwości uzyskania pomocy i wsparcia;

- b)** motywowanie do podjęcia terapii;
  - c)** kierowanie na specjalistyczne badania (diagnoza uzależnienia od alkoholu);
  - d)** kierowanie do Sądu Rejonowego wniosków w sprawie orzeczenia o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
  - e)** udział w postępowaniu sądowym.
- 6.** Wydawanie opinii o zgodności, z art. 18 ust. 8 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, lokalizacji i limicie punktów sprzedaży alkoholu.
- 7.** Współudział w kontrolowaniu przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń sprzedaży alkoholu.
- 8.** Zadania o charakterze kancelaryjno-administracyjnym:
  - a)** przyjmowanie i ewidencja wniosków/zgłoszeń o przypadkach występowania problemu alkoholowego;
  - b)** gromadzenie i przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do prowadzenia rozmów motywujących do podjęcia terapii;
  - c)** gromadzenie i przygotowywanie dokumentacji związanej z uzyskaniem opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego (kierowanie na badania przez biegłych);
  - d)** przygotowywanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania o podjęcie leczenia odwykowego;
  - e)** sporządzanie postanowień związanych z opiniowaniem wniosków przedsiębiorców ubiegających się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych;
  - f)** sporządzanie protokołów z prac Komisji.

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU, ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW KOMISJI

Program realizowany jest głównie ze środków własnych Gminy (rozdział 85154 „Ochrona Zdrowia - Przeciwdziałanie Alkoholizmowi”).

Dodatkowym źródłem finansowania mogą być fundusze strukturalne oraz inne środki pozyskiwane zarówno przez Gminę, jak też przez realizatorów i partnerów Programu.

1. Za realizację zadań ustawowych, wykonywanych podczas posiedzeń Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i zespołów problemowych, przysługuje jej członkom wynagrodzenie w postaci diety w wysokości 8,5% minimalnego wynagrodzenia za pracę (obowiązującego w 2020 r.), za każde posiedzenie.
2. Potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniach jest podpisana lista obecności, będąca jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia.

P r z e w o d n i c z ą c y R a d y

Edmund Lipnicki